

بسمتالی

بیماری طبیعت در قرآن

مؤلف: دکتر نظام‌شاه

www.ketab.ir

سرشناسه	: سامع، غلامرضا، ۱۳۴۲-
عنوان و نام پدیدآور	: سیمای طبیعت در قرآن / مؤلف غلامرضا سامع؛ ویراستار حمید محمدی.
مشخصات نشر	: تهران: کهکشان علم، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۴ ص.
شابک	: ۳۲۰۰۰۰ ریال ۸-۰۳-۰۰۳-۷۰۲۰-۷۰۲۲-۹۷۸:
وضعیت فهرست نویسی	: قیفا
یادداشت	: کتابنامه: ص ۱۴۲ - ۱۴۴.
موضوع	: طبیعت در قرآن
موضوع	: Nature in the Qur'an
موضوع	: طبیعت -- احادیث
موضوع	: Nature -- Hadiths
موضوع	: طبیعت -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Nature -- Religious aspects -- Islam
شناسه افزوده	: محمدی، حمید، ۱۳۶۳-، ویراستار
رده بندی گره	: BP۱۰۴
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۱۵۰
شماره کتابشناسی	: ۵۹۱۶۶۵
ملی	

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

تهران، میدان انقلاب، بعد از خ ۱۲ منیر جارید، باساز اندیشه، طبقه زیر همکف
پ ۱۰

۰۹۱۹۹۶۰۰۹۰۰۰

۰۲۱-۶۶۹۵۵۰۰۴

سیمای طبیعت در قرآن

مؤلف: دکتر غلامرضا سامع

ویراستار: حمید محمدی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

قیمت: ۳۲۰۰۰۰ ریال

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۸-۰۳-۰۰۳-۷۰۲۰-۷۰۲۲-۹۷۸

کلیه حقوق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	مقدمه
۹	فصل اول:
۹	فاعلیت خداوند در عالم طبیعت
۹	۱-۱ اخلاقیات
۱۰	۱-۱-۱ نبت آسمان ها و زمین
۲۵	۱-۱-۲ خلقت شب و روز و خورشید و ماه
۲۶	۱-۱-۳ خلقت گامان
۲۶	۱-۱-۴ خلقت خیر انان و چما پایان
۲۸	۱-۱-۵ خلق ازواج
۲۹	۱-۱-۶ خلقت انسان
۳۳	۱-۱-۷ خلق زندگی و مرگ
۳۴	۲-۱ جاعلیت
۳۵	۱-۲-۱ انواع جعل
۳۶	۲-۲-۱ جعل در قرآن
۳۶	۳-۲-۱ تفاوت خلق و جعل
۳۸	۴-۲-۱ کاربردهای جعل در طبیعت قرآن کریم
۵۳	فصل دوم:
۵۳	انسان و آیات آفاقی
۵۳	۲-۱ انسان و ایمان او
۵۴	۲-۲ هماهنگی هدایت تکوینی و تشریحی
۵۵	۳-۲ آموزه های اعتقادی، تربیتی-اخلاقی انسان شناسی

- ۵۷..... ۱-۳-۲ ارتباط انسان شناسی با نبوت
- ۵۸..... ۲-۳-۲ ارتباط انسان شناسی با معاد
- ۵۸..... ۳-۳-۲ ارتباط انسان شناسی با تعذیب اخلاق
- ۶۰..... ۴-۳-۲ نتیجه ی تفکر در اصل خلقت اولیه خود، درمان تکبر و خودپسندی
- ۶۱..... ۵-۳-۲ ارتباط انسان شناسی با احکام اجتماعی
- ۶۱..... ۶-۳-۲ فلسفه ی خلقت؛ آزمایش و امتحان بشر
- ۶۵..... ۴-۲ تبیین امور انتزاعی و معنوی از طریق پدیده های طبیعی
- ۶۶..... ۵-۲ آموزه های اعتقادی، تربیتی-اخلاقی آیات آفاقی (طبیعت) در مکتب علوی
- ۶۶..... ۱-۵-۲ هدف های مربوط به تربیت اعتقادی در مشاهده ی طبیعت
- ۶۷..... ۲-۵-۲ ایجاد تقویت اعتقاد به توحید
- ۷۴..... ۳-۵-۲ برخی اوصاف خداوند در مشاهده طبیعت
- ۷۶..... ۴-۵-۲ ایجاد و تقویت اعتقاد به نبوت
- ۷۹..... ۵-۵-۲ ایجاد و تقویت اعتقاد به هدایت الهی
- ۸۲..... ۶-۲ هدف های مربوط به تقویت اخلاقی در مشاهده طبیعت
- ۸۲..... ۱-۶-۲ درس همبستگی
- ۸۳..... ۲-۶-۲ تقویت عزت نفس
- ۸۴..... ۳-۶-۲ تقویت خضوع و خشوع
- ۸۶..... ۴-۶-۲ درس استقامت
- ۸۷..... ۵-۶-۲ مبارزه با هواپرستی
- ۸۷..... ۶-۶-۲ بی عیب خداست
- ۸۸..... ۷-۶-۲ مشاهده عجز و ناتوانی انسان
- ۸۹..... ۷-۲ آثار روانی طبیعت بر انسان
- ۸۹..... ۱-۷-۲ پرورش قوه مشاهده
- ۹۱..... ۲-۷-۲ آثار روانی آب و خاک و هوا
- ۹۴..... ۳-۷-۲ گیاهان

- ۸-۲ اهمیت محیط زیست ۹۶
- ۱-۸-۲ اخلاق زیست محیطی در کلام امیرالمؤمنین علیه السلام ۹۷
- فصل سوم: ۱۰۵
- اهداف قرآن از طرح مسائل طبیعی ۱۰۵
- ۱-۳ اهداف قرآن ۱۰۵
- ۲-۳ اثبات خالق و صانع متعال ۱۰۶
- ۳-۳ اثبات توحید و ربوبیت مطلقه خداوند بر تمام هستی ۱۱۰
- ۴-۳ نشان دادن عظمت، قدرت، حکمت، علم و رحمت الهی ۱۱۳
- ۵-۳ رد اتهام فرزند پرست خداوند ۱۱۷
- ۶-۳ اثبات معاد و جزایات دویار ۱۲۰
- ۷-۳ دلداری دادن به پیامبر اسلام (ص) ۱۲۲
- ۸-۳ تشویق به استفاده از طبیعت و بهره‌ری از آن ۱۲۳
- ۹-۳ بیان مبدأ پیدایش و نحوه تکوین موجودات و باریده‌ها ۱۲۶
- ۱۰-۳ بیان نظم و انسجام و هدف داری طبیعی ۱۲۷
- ۱۱-۳ خوار شمردن منافقان و تحقیر آنان ۱۲۹
- ۱۲-۳ خوار کردن و سرزنش نمودن کافران ۱۳۱
- ۱۳-۳ تشویق مردم به ایمان و تقوی و انفاق در راه خداوند ۱۳۳
- ۱۴-۳ بزرگداشت دین اسلام و نشان دادن پیشرفت حیرت‌انگیز آن ۱۳۶
- منابع ۱۴۰

مقدمه

قرآن کریم کتابی است توحید محور که همواره انسان را به توجه به خدا و آیات او دعوت می‌کند. نگاهی که قرآن به انسان می‌دهد، او را بدان سو سوق می‌دهد که جهان و کائنات را دستگامی عظیم بنگرد که کل و جزء و جوهر و عرض پدیده‌هایش تحت اراده، قدرت و تدبیر خداوند است. تمام پدیده‌های طبیعی مقهور سنت‌ها و قوانین طبیعت هستند. علم با کشف این سنت‌ها و قوانین، این قدرت را به انسان می‌دهد تا بتواند همه چیز را تسخیر کند و به استخدام گیرد؛ زیرا از میان همه‌ی پدیده‌های طبیعت اوست که مخار است و می‌تواند راه خیر یا شر را مسیر حرکتش قرار دهد و با استفاده از قدرت و تفکر و اراده در عبیت دست برد. از این رو گاه خود را بی‌نیاز از آن می‌بیند که حتی به وجود خالقش برانگیزد و جهانش اعتقاد داشته باشد و او را در امور خود و جهان، فاعل بداند و چون خود را بی‌نیاز یافت سر به طغیان نهاده، نه قانون و حکم الهی می‌شناسد و نه به ندای عقل و شورش و جوی می‌کند.

خداوند متعال سرشت انسان را به گونه‌ای ریم زد که در دامن طبیعت رشد کرده و به طور کلی بدان نیازمند باشد، مظاهر طبیعی نیز به همان سواهب الهی در خدمت انسان قرار گرفته و نیازهای او را برآورده و زمینه‌ساز بقاء و زیادت او بند. در قرآن کریم متجاوز از ۷۵۰ آیه وجود دارد که در آنها به پدیده‌های طبیعی اشارت رفته است و بیش از ده درصد آیات کتاب خداوند به موضوع طبیعت اختصاص یافته است. بدینسان قرآن از زوایای گوناگون به طبیعت نگریست و به برخی از پدیده‌های طبیعی برگرد یاد کرده و مظاهر طبیعی به عنوان آیات الهی طرح شده و از این راه، انسان به مطالعه، تدبیر، تفکر، دقت و شناسایی طبیعت دعوت شده است.

قرآن برخلاف همه کتاب‌های فلسفی و اخلاقی و اجتماعی غالب تمثیل‌ها و تعبیرها و توضیح‌های خود را با توسل به آثار طبیعت و واقعیات زندگی آورده است. در نظر قرآن، طبیعت نه تنها دستگام مخالف و معارض با خدا نیست بلکه معرف عظمت و قدرت و

نیز مظهر علم او به شمار می‌رود. طبیعت صحیفه‌ای است که با اسماء و کلمات الهی نگاشته شده است. قرآن با قید «لعلکم» و «لعلهم» انسان‌ها را به تفکر دعوت می‌کند و می‌فرماید: «و فی الأرض آیات للموقنین» (ذاریات / ۲۰) و در زمین برای اهل یقین عبرت‌هایی است یا «فانظر إلی آثار رحمة الله کیف یحیی الأرض بعد موتها» (روم / ۵۰)؛ پس به آثار رحمت خدا بنگر که چگونه زمین را پس از مردنش زنده می‌کند.

براستی طبیعت و اشکال مختلف آن درخور تأمل‌اند، فرد متأمل، در سکوت طبیعت ندای روح الهی و موسیقی ساحت ملکوتی را می‌شنود. توالی منظم شب و روز و فصول، دگرگونی‌های بی‌پایان که در همه قلمروهای طبیعت تداوم دارد انسان را به واقعیاتی پایدار ره‌مون است. برای انسان اندیشمند، هر درختی بازتابی از درختی بهشتی و هر گلی آئینه آن صفا و پایی بهشتی است که انسان در آرزوی دستیابی به آن است، در طبیعت می‌توان به حوازی نجلد الهی بر انسان تأمل کرد که واجد پیام مابعدالطبیعی و نمایانگر ذات یگانه و صفات تاد اوست. طبیعت حتی نسبت به کسانی که چندان کمالاتی در امور معنوی ندارند، زیبایی و حضور معنوی طبیعت حساس‌اند سخاوتمند است؛ به همین دلیل صیانت از طبیعت در برابر یورش انسان‌های آزمند و حریص که فقط به غایات دنیوی دل بسته به راستی وظیفه‌ای معنوی است. به همین دلیل است که بسیاری از کسانی که به دنبال احیای مباحث معنوی بشریت می‌باشند از جان و دل به طبیعت عشق ورزیده و با همدردی و بی‌سیرت بسیار درباره‌ی آن مطلب نوشته‌اند.